

Torsdagen den 13 november

Kl. 15.00

*Kompletteringsval till
utskott*

*Om rätten till offentlig
försvarare*

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i konstitutionsutskottet under Birgit Friggebos ledighet anmält hennes ersättare Kersti Gylling.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet

Kersti Gylling (fp)

2 § Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

3 § Svar på fråga 1986/87:7 om rätten till offentlig försvarare

Anf. 2 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Lars Sundin har frågat mig om jag avser att föreslå någon ändring i nu gällande bestämmelser om rätten till offentlig försvarare.

De nuvarande reglerna om möjligheterna för brottsmisstänkta personer att få offentlig försvarare trädde i kraft den 1 januari 1984. De tillkom mot bakgrund av att domstolarna ansågs ha börjat förordna offentliga försvarare också i situationer när behov av sådana inte förelåg. De nya reglerna innebar en precisering av förutsättningarna för sådana förordnanden. Syftet var att återföra domstolspraxis till vad som gällde tidigare. Självfallet skulle även de nya reglerna ge rätt till offentlig försvarare i alla de fall där det är befogat från rättssäkerhetssynpunkt.

Regeringen uppdrog den 23 januari i år åt domstolsverket att utvärdera de nya reglerna. Verkets rapport överlämnades till justitiedepartementet den 1 oktober där de nu bereds. Det är ännu för tidigt att säga om det behövs några lagändringar.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

*Om åtgärder för att
stoppa oetisk kontakt-
förmedling*

Anf. 3 LARS SUNDIN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Av olika anledningar har detta svar dröjt. Det kunde ha haft det goda med sig att justitieministern kommit med något mer konkret och att han med bestämdhet kunde ha sagt någonting om vad som kommer att stå i budgetpropositionen när den läggs fram i januari. Detta är nämligen en mycket allvarlig fråga.

När de nuvarande reglerna om rätten till offentlig försvarare infördes skedde det av statsfinansiella skäl. Det skulle leda till en besparing på 5 milj. kr. Det har det också gjort, men till priset av att rättssäkerheten har gröpts ur.

Det är allvarligt att en tredjedel av alla som döms till fängelse i dag inte har offentlig försvarare. Tycker justitieministern att det är tillfredsställande? Jag tycker att detta faktum är alarmerande. Det finns anledning att motionsledes återkomma i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1986/87:101 om åtgärder för att stoppa oetisk kontaktförmedling

Anf. 4 Justitieminister STEN WICKBOM:

Fru talman! Gunilla André har med hänvisning till vissa uppgifter i massmedia om organiserad förmedling av kvinnor från utlandet till män i Sverige frågat om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att stoppa en sådan oetisk kontaktförmedling.

Jag vill till en början framhålla att jag är ense med Gunilla André om att den typ av kontaktförmedling som beskrivs i frågan ofta förefaller bedrivas i former som är högst diskutabla från moralisk synpunkt.

Gunilla André har jämfört förmedlingsverksamheten med köppleri. Som hon säkert känner till syftar den koppleribestämmelse som gäller sedan den 1 juli 1984 till att motverka olika former av prostitution. Det fordras alltså att den ena parten ger den andra ersättning för en tillfällig sexuell förbindelse. Om det går till så i de fall vi nu diskuterar kan alltså förmedlingen vara straffbar som köppleri.

En straffbestämmelse som kanske i vissa fall kan ligga närmare till hands än koppleribestämmelsen är den om sexuellt utnyttjande. Sådant föreligger bl. a. om någon förmår annan till sexuellt umgänge genom att grovt missbruka dennes beroende ställning.

Det torde dock mycket ofta förhålla sig så att den förmedlingsverksamhet som Gunilla André avser inte kan stoppas med nuvarande straffbestämmelser. Jag är emellertid inte beredd att ta initiativ till någon ändring av bestämmelserna om sexualbrott på det underlag som jag har för närvarande. Enligt min mening är straffbestämmelser också ett något trubbigt vapen för att komma till rätta med problem av det här slaget.

Jag vill peka på att frågeställningen också kan sägas belysa vikten av en omsorgsfull prövning av ansökningar om uppehållstillstånd. Svårigheterna är

emellertid uppenbara om kvinnan förnekar att det rör sig om kontaktförmedling av det här slaget.

Även om jag alltså för dagen inte är beredd att vidta några särskilda åtgärder på detta område anser jag att det finns anledning att hålla sig noga underrättad om den fortsatta utvecklingen.

Anf. 5 GUNILLA ANDRÉ (c):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga.

Då och då uppmärksammas i massmedia organiserad förmedling av kvinnor från fattiga länder till Sverige. Det rör sig om en hantering som inte kan jämföras med seriös kontaktförmedling. Verksamheten och uttalandena visar att kvinnorna betraktas som handelsvara. Drivkraften är förhoppningen att tjäna stora pengar.

Många människor har upprörts av detta tillvägagångssätt. Inte minst har kvinnorna reagerat och gett uttryck för solidaritet med de unga kvinnor som så obarmhärtigt blir utnyttjade i en förtvivlad situation. Vi känner oss kränkta som kvinnor. Kvinnor utbjuds utan egenvärde till hugade spekulanter. Vi är tillbaka till de värderingar som rådde på Jesu tid och som han motarbetade, nämligen att kvinnan jämställdes med åsnan, kamelen och vattenbuffeln.

Min fråga gällde om justitieministern ville ingripa, eller såg någon möjlighet att ingripa, mot detta förfarande. Som framgår av svaret är justitieministern ense med mig om att denna typ av kontaktförmedling bedrivs i former som är högst diskutabla från moralisk synpunkt. Justitieministern redogör för vilka möjligheter till ingripande som finns. Han säger dock att han anser att det inte finns anledning att göra något just nu men att han kommer att hålla sig noga underrättad om den fortsatta utvecklingen. Jag är tacksam över det beskedet och att frågan uppmärksammats.

Överläggningen var härmed avslutad.

**5 § Svar på fråga 1986/87:6 om uttagande av tull på gåvoförsändelser
m. m. i vissa utvecklingsländer**

Anf. 6 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Karl Erik Eriksson har frågat utrikesministern om han är beredd medverka till förhandlingar som leder till att tull inte uttas på material som inköpts för biståndsmedel eller som är insamlade gåvor. Frågeställaren uppger att vissa länder fr. o. m. augusti i år tar ut tull på biståndssändningar och hänvisar särskilt till Zaire.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I samband med genomförandet av ekonomiska reformer har Zaire avskaffat tidigare gällande befrielse från tull för bistånds- och gåvosändningar. Som skäl har anförts åtskilliga fall av missbruk.

Jag har från biståndsministern erfarit att Sverige och de länder med vilka vi har utvecklingssamarbete har kommit överens om tullfrihet för varor som

importeras för detta samarbete. Vad gäller mottagarländerna Kenya och Zimbabwe har vi enats om tullfrihet även för projekt som administreras av enskilda organisationer och som finansieras med biståndsmedel. För närvarande pågår en översyn av proceduravtalen mellan Sverige och programländerna, varvid också frågan beaktas om tullfri import för sådana varor, som enskilda organisationer importerar och som bekostas med bidrag från biståndsanslaget.

Zaire är emellertid inte svenskt programland. Någon motsvarande överenskommelse finns inte med detta land. Regeringen avser emellertid rikta en förfrågan till regeringen i Kinshasa om man skulle vara beredd göra undantag från de nya föreskrifterna, så att svenska gåvoförsändelser inte behöver belastas med tull i Zaire.

Anf. 7 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Fru talman! Precis som statsrådet påpekar är bakgrunden till min fråga det chockbesked som kom i höstas om att vissa länders regeringar lägger tull på gåvoförsändelser och biståndsmaterial, vilket drabbar deras folk.

När svenska hjälporganisationer, Röda korset och missionsorganisationer, samlar in exempelvis barnkläder får de inte bara betala dyr frakt, utan de måste också enligt de nya bestämmelserna betala en kännbar tull. I fallet barnkläder och begagnade kläder ligger tullen på 100 kr. per kilogram enligt de nya bestämmelserna. Tullen på förbandsmaterial ligger på 75–80 kr. och på byggnadsmaterial för skolor och sjukhus på upp till 60–70 % av värdet.

Vad får detta för effekt? Jo, organisationerna kan inte fullfölja sina insamlingar. Pingströrelsen säger: Vi ligger lågt så länge de här bestämmelserna finns. Baptistsamfundet beklagar sig och säger: Fortsätter detta måste vi avstå. Svenska missionsförbundet säger: Vi har löst ut en container med 50 000 kr. i tull. Vi har två stående där vi lämnat 100 000 kr. i bankgarantier, och vi får se hur det hela utvecklas. Norska baptistsamfundet har via sin ambassad tagit upp förhandlingar och tror att de finner en lösning.

Nu tackar jag statsrådet Anita Gradin för svaret. Jag tackar alldeles särskilt för den sista meningen, för löftet att regeringen är beredd att agera.

Jag utgår ifrån att regeringen agerar direkt, och jag skulle vilja fullfölja med att fråga: När tror statsrådet att organisationer och folkrörelser kan räkna med ett besked i den här frågan, så att det lossnar igen, för folkens skull?

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Vi lovar att tala med regeringen i Kinshasa, men hur snabbt vi kan komma fram till ett svar vågar jag inte stå här i kammaren och säga. Men jag hoppas liksom Karl Erik Eriksson att vi skall kunna lösa den här frågan på ett vettigt sätt, som vi har kunnat göra i våra programländer.

Anf. 9 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Fru talman! Jag önskar det också. Och jag vill säga att det är värdefullt att statsrådet är så positiv. Jag tror att det hon anfört väl tolkar hela regeringens inställning, min inställning och folkrörelsernas inställning. Dessutom har vi så att säga ambassaden på vår positiva sida.

Jag har ett brev med ankomstdatum den 7 oktober där ambassadören i Kinshasa ordagrant säger: "Detta" – dvs. de nya bestämmelserna "innebär att import till våra missonärers högst välbehövliga och välsignelsebringande arbeten numera belastas med nog så betungande tullar. Åtgärden har bekräftats i samtal med högsta ledningen för tullverket."

När alla myndigheter vill ha en lösning tycker jag att vi gemensamt skall sätta en press på regeringarna i de länder som infört dessa oerhörda belastningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1986/87:112 om jordbrukarnas ekonomiska villkor

Anf. 10 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Nic Grönvall har frågat mig vad jag avser att göra åt det oacceptabla förhållandet att en jordbrukare som inköpt sin gård till av lantbruksnämnden fastställt pris och som därefter börjat sin rörelse snart finner att rörelsen blott förräntar halva det kapital som han nedlagt i sin rörelse.

De kostnadskrävande överskotten av jordbruksprodukter, som nu ökar bl. a. till följd av de snabbt försämrade världsmarknadsförhållandena, påverkar naturligtvis lönsamheten i jordbruket i negativ riktning. Förräntningen varierar emellertid självfallet från företag till företag. Det är alltid den enskilde jordbrukaren som måste avgöra avkastningskravet och således själva ta den ekonomiska risken vid en investering. Lantbruksnämndens prisprövning vid förvärvstillstånd innebär endast ett godkännande av ett avtal som jordbrukaren själv har träffat.

Det är helt nödvändigt att få en bättre balans mellan produktion och konsumtion. Endast på så sätt kan lönsamheten i näringen, som Nic Grönvall frågar om, på ett avgörande sätt förbättras. För närvarande arbetar den s. k. spannmålsgruppen med att söka få fram olika åtgärder för att begränsa överskotten och främja en gynnsammare inriktning av produktionen i jordbruket.

Anf. 11 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för detta svar, som till en början är av mycket god kvalitet. Jordbruksministern tycks nämligen instämma i att det är ett oacceptabelt förhållande att en av vårt lands mest centrala näringar egentligen inte kan existera.

Hur man än bedriver denna verksamhet kan man alltså bara förränta ungefär halva sitt kapital, och det är givetvis en situation som vi inte kan leva med. Det är alltså inte alldeles riktigt att säga – som jordbruksministern gör – att det är den enskilde jordbrukaren som skall ta den ekonomiska risken vid investeringen. Detta skulle ju betyda att vi inte längre skulle kunna ha en förnyring och en utveckling av svenskt jordbruk – och det kan vi inte leva med.

När det gäller att bedöma lönsamheten hos jordbruket, får man väl ändå

operera med två av sidorna, nämligen både kostnads- och intäktssidan. På kostnadssidan har det på grund av att jordbrukskrediterna är väldigt långa nu blivit så, att många jordbrukare är bundna av kreditavtal med räntenivåer som i jämförelse med dagens är mycket höga. Jag tror att jag kan ge jordbruksministern exempel på fall där jordbrukare som ganska nyligen har startat sin rörelse kanske betalar 4-5 % över dagens marknadsränta. Jag vill fråga om jordbruksministern inte ser en möjlighet att medverka till att detta stora problem kommer närmare sin lösning.

Vi äter snask i vårt samhälle för 5 miljarder kronor, medan överskottsproduktionen på animaliesidan värderas till 1 miljard kronor. Ser inte jordbruksministern, liksom jag, däri en möjlighet att genom utbildning, påverkan i skolor, etc. och framför allt också genom konsumentrörelserna försöka få den svenske konsumenten att i ökande grad överge snask till förmån för exempelvis svensk filé?

Anf. 12 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Förvisso vill jag medverka till att vi inte skall bygga upp ett snaskberg här i Sverige – hellre då ett berg av havrekakor, men inte som överskott.

Nic Grönvall tar upp de höga räntorna. Utan att ge någon lång förklaring till dessa – vilket tidsramen icke tillåter – vill jag säga att det räcker med att hänvisa till det sena 70-talets ekonomiska politik, som drev fram en nyetablering med de följande utomordentligt höga räntorna. Den nuvarande regeringen har ju gått in med vissa åtgärder för att underlätta situationen för de mest skuldtyngda jordbrukarna.

Slutligen: Nic Grönvall gör en jämförelse mellan löntagare och jordbrukare och framhåller att jordbrukaren inte kan ta ut en lön i sitt företag. Självfallet kan han inte det. Jordbrukaren är egen företagare. Vid inkomstjämförelser mellan företagare och löntagare måste man givetvis ta hänsyn till att privatekonomin för en företagare på landet inte alltid helt kan skiljas från ekonomin i företaget. Det belopp en företagare har disponibelt för privat konsumtion och sparande avviker ju vanligen från löntagarens, även vid lika taxerad inkomst.

Anf. 13 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Vi är fortfarande ense om att detta förhållande är oacceptabelt. Jag tycker att man då inte kan peka finger bara i en riktning. Vi moderater begär inte att samhället skall subventionera näringar. Vi vill att de skall leva på sina egna villkor.

Vi kan alltså konstatera att utvecklingen av räntenivån är mycket olycklig på den kapitalmarknad som fastighetsägandet och framför allt jordbruket har att arbeta. Det funnes alltså en resurs tillgänglig för en jordbruksminister som ville vara aggressivt stödjande för den näring han har fått att förvalta.

Det mått av framtidsriktad jordbrukspolitik som kommer till uttryck i uppörelsen med LRF häromdagen tyder på att jordbruksminister Hellström har en sådan syn på jordbruksnäringen och dess svåra problem att vi vågar vänta oss ett aggressivt och aktivt stöd till näringen i framtiden på det sätt som jag här bl. a. har föreslagit.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om försöksverksamheten med samordnad länsförvaltning i Norrbottens län

7 § Svar på frågorna 1986/87:131 och 145 om försöksverksamheten med samordnad länsförvaltning i Norrbottens län

Anf. 14 Civilminister BO HOLMBERG:

Fru talman! Stina Gustavsson har frågat mig om anledningen till den ändrade tidsplanen för den samordnade länsförvaltningen och på vilket sätt utvärderingen av försöksverksamheten i Norrbottens län kommer att kunna ligga till grund för riksdagens ställningstagande.

Anders Högmark har ställt en liknande fråga till mig. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Utvärderingen av försöket i Norrbotten skall, vilket tidigare redovisats för riksdagen, göras så att en proposition om samordnad länsförvaltning kan läggas fram i god tid före den 1 juli 1989. Denna tidsplan gäller fortfarande.

Jag bedömer att förberedelsetiden i Norrbotten och det första året för den nya organisationen där skall ge goda erfarenheter till grund för ställningstagandena i propositionen. I Norrbotten gäller det särskilt frågan om lekman-nainflytandet och ledningen och samordningen inom länsstyrelsen. Dessa och andra frågor studeras just nu av statskontoret och länsstyrelsernas organisationsnämnd. Jag vill också nämna att jag efter regeringens bemyndigande förordnat landshövdingen Göte Svenson att vara sakkunnig i departementet för att utvärdera erfarenheterna av arbetet i Norrbottens län och medverka i utarbetandet av en proposition i frågan.

Jag räknar således med att i en kommande proposition om samordnad länsförvaltning kunna redovisa dels en fullgod utvärdering av erfarenheterna från den nya organisationen i Norrbottens län, dels annat utredningsmaterial som bl. a. bygger på erfarenheter från andra län där nya samverkansformer prövas.

Anf. 15 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Jag tackar civilministern för svaret på min fråga.

I december 1985 beslutade riksdagen om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning i Norrbottens län, en försöksverksamhet som skulle bedrivas i tre år. Vid länsstyrelsernas sammanträden ute i landet tog man naturligtvis fasta på detta. Försöket skulle ju utvärderas och därefter ligga till grund för generella ställningstaganden. I propositionen talades om en minskad sektorisering och ökad effektivitet beträffande länens utveckling och framtid. Detta skulle kunna ske antingen genom en ny organisation eller genom ett ökat samarbete mellan befintliga myndigheter inom den nuvarande organisationens ram.

En av de länsstyrelser som tog fasta på riksdagsbeslutet var länsstyrelsen i Kronobergs län. Man hade där goda erfarenheter av försök med samordnad statlig personalutbildning. Det visade sig att de besparingarna var så stora att samordningen fortsätter även efter försökstidens utgång. Nu är man i gång med att utveckla en s. k. Kronobergsmodell, där man samlar olika regionala organ till konkreta projekt på olika nyckelområden för länets utveckling – en

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om försöksverksamheten med samordnad länsförvaltning i Norrbottens län

modell som borde kunna ge bättre regionalt samarbete, en modell där förtroendemannainflytandet inte minskar och där byråkratien inte ökar.

I slutet av september i år kom så till länsstyrelserna en begäran från en arbetsgrupp inom civildepartementet om synpunkter på samordnad länsförvaltning. Av denna begäran framgick att Norrbottensmodellen skulle komma att gälla över hela landet men med små nyanser som man välvilligt lät länsstyrelserna tycka till om. Det är inte utan att detta kändes förnedrande med tanke på riksdagens beslut om utvärdering av försöket i Norrbotten och eventuellt andra försök i andra län.

Jag måste få ställa ytterligare en fråga till civilministern: Vad menar civilministern med "i god tid före den 1 juli 1989"? Kan det innebära redan år 1987, eftersom civildepartementet redan nu tillfrågar länsstyrelserna?

Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag ber först att få tacka för svaret.

Det är klart att man kanske lever i någon form av enfald, även om man har jobbat ett antal år med politiken. Jag trodde nämligen att försöksverksamhet innebar att man genomförde försök och vann en del erfarenheter för att med dessa erfarenheter som grund skriva propositioner eller genomföra någonting. När man går igenom den skriftväxling som sker mellan departementet och länsstyrelserna kan man på ett ungefär tolka känslan i förtroendemannastyrelserna runt omkring i landet – att civildepartementet har inställningen att vad göras skall är allaredan gjort.

Jag menar att civildepartementet icke har tillräckligt underlag för att skriva en proposition. Via arbetsgruppen och Göte Svenson begär man in en redovisning av erfarenheterna före den 1 december 1986. Man skriver: "Arbetsgruppen skall vara färdig med sitt arbete före sommaren 1987. Utvärderingen av försöksverksamheten måste därför i hög grad bygga på de erfarenheter som olika medverkande fått under förberedelsearbetet – –". Man har alltså väldigt litet praktiska erfarenheter.

Jag frågar mig: Tillmäter inte civilministern erfarenheterna i Norrbotten framöver något som helst värde? Detta skulle vara intressant att få höra. Är det så att det arbete som sker i de andra länsstyrelserna efter den 1 december inte har något värde och inte kommer att vägas in i propositionen?

Fru talman! Den reform som civilministern nu tydligen är på väg att genomföra kommer att radikalt minska förtroendemannainflytandet. Det är klart att det är värdefullt att reformera, men det är också viktigt att genomföra en analys av vad eventuella reformer syftar till. Denna finns inte redovisad, och därmed är risken att denna reform blir ett hastverk och ett hafsverk. Det skulle vara intressant att få höra civilministern redovisa ett klart svar på frågan: Vad är det som får civilministern att låta bli att vinna några erfarenheter – och skriva propositionen i förtid?

Anf. 17 Civilminister BO HOLMBERG:

Fru talman! Jag är något förvånad över Anders G Högmarks och Stina Gustavssons frågor. Det är ju klart redovisat att försöket i Norrbotten skall utvärderas och ligga till grund för senare proposition om samordnad länsförvaltning. Ingenting har ändrats i de förutsättningar som har redovisats

för riksdagen. Sedan andra halvåret 1985 har vi inför starten i Norrbotten bakom oss ett års förberedelsearbete, och därefter kan försöksverksamheten pågå under tiden. Det betyder att vi kommer att få fullgoda erfarenheter av Norrbottensförsöket.

Till Stina Gustavsson vill jag säga att jag väl känner förhållandena i Kronoberg. Det är bl. a. de synpunkter som har framförts från Kronobergs läns länsstyrelse och vissa andra länsstyrelser som har föranlett den arbetsgrupp som Göte Svenson leder att gå ut till övriga länsstyrelser och be om ytterligare utredningsunderlag för en bedömning inför kommande proposition. Det betyder att riksdagen får dels BD, dels det vidgade erfarenhetsunderlaget.

Anf. 18 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Med anledning av det senaste civilministern sade måste jag be att få läsa upp vad som står i den skrivelse resp. länsstyrelseras förtroendemannastyrelser har fått från civildepartementets arbetsgrupp:

”Genom olika beslut har riksdagen slagit fast att försöksverksamheten i Norrbottens län skall ligga till grund för en framtida samordnad länsförvaltning i hela landet. Då försöksverksamheten delvis utgår från för Norrbottens län specifika förhållanden bör arbetsgruppen nu pröva modellens allmängiltighet. För att få ett underlag för en sådan prövning ges nu samtliga länsstyrelser möjlighet att redovisa sin syn på hur den samordnade länsförvaltningen bör kunna se ut med hänsyn till det egna länets förutsättningar.”

Jag vill veta: Är det Norrbottensmodellen där fem styrelser skall ingå som föreslås, eller kommer det att kunna bli andra modeller, t. ex. sådana samverkansmodeller som man har i Kronobergs län?

Anf. 19 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Låt mig fullfölja Stina Gustavssons frågeställning. Innebär det senaste som civilministern sade att han nu är beredd att i avvaktan på att man vinner erfarenheter även i andra län än Norrbotten, exempelvis med Kronobergsmodellen, fundera i banor av en ramorganisation för länsförvaltningen som ger större utrymme för regional anpassning, så att man t. ex. i ett län som Kronoberg skulle kunna ha en samordnad skogsvårdsstyrelse och lantbruksnämnd?

I de förslag som finns har man låtit försöksverksamheten omfatta lantbruksnämnden men inte skogsvårdsstyrelsen. I ett län som Kronobergs län, där det råder ett intimt samspel mellan jord och skog, är det fullständigt bisarrt att ha en länsförvaltning som inte omfattar de båda nämnda enheterna.

Med andra ord: Det går inte att stöpa hela Sverige i exakt samma form, om man inte har en rammodell som innebär att det finns utrymme för lokal variation. Det vore således värdefullt om man på något sätt analyserade situationen i stället för att påtvinga hela landet en dålig reform.

Anf. 20 Civilminister BO HOLMBERG:

Fru talman! För det första är tanken inte att vi i dag skall fatta beslut om hur en samordnad länsförvaltning skall se ut, utan meningen med det hela är att riksdagen skall få ett underlag. Norrbottensförsöket är avsett att ligga som grund. Försöksverksamheten i Norrbotten skall emellertid utvärderas, och det betyder att man får möjlighet att ta ställning och vinna erfarenhet.

För det andra har vi under resans gång inhämtat just den typ av synpunkter som Anders G Högmark här talar om. Det skulle vara av värde att också inhämta andra synpunkter – jag bortser alltså från de synpunkter som gäller Norrbottensförsöket – när det gäller att lägga grunden till en kommande proposition. Det är detta som föranlett skrivelsen i fråga. Se alltså det här som en breddning av det arbete som pågår när det gäller utredningsunderlaget!

Försöket får göras, och i det sammanhanget skall synpunkter inhämtas, vilka skall bearbetas i departementet i vanlig ordning för att sedan föreläggas riksdagen. Först därefter kan vi ta upp en slutlig diskussion om de konkreta frågor som de båda frågeställarna i dag har ställt.

Anf. 21 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Som jag tolkar civilministerns uttalanden har den grupp som Göte Svenson leder kanske anledning att skicka en ny rundskrivelse exempelvis till de centrala verken. Före den 1 december skall ju dessa svara på den nu aktuella skrivelsen. Lyssna alltså på lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen och ta reda på om man där tycker att det finns speciella skäl att ha en modell som gagnar verksamheten totalt sett och som innebär en öppenhet när det gäller de båda varianterna! Det betyder alltså att man i ett län kan slå samman lantbruksnämnden och länets skogsvårdsstyrelse.

Jag vet att detta är en het potatis. Men om man nu skall tala om försöksverksamhet vore det väl rimligt att något avvakta utvecklingen. Jag tolkar välvilligt civilministerns förslag så, att han tar intryck bl.a. av Kronobergsresonemangen och skrivelserna från Kronobergs län och är beredd att föra diskussioner om en något öppnare framtida modell för länsförvaltningen som innebär att inte hela Sverige behöver stöpas i exakt samma form.

Det är bra om man kan sälla sig till skaran av stora länsreformskrivare. Men jag är övertygad om att man, om man vill komma upp i Axel Oxenstiernas klass, får fundera litet mera över dessa saker.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:127 om föräldraledigheten

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om regeringen väntar på att männen självmant skall ändra attityd till att använda föräldraförsäkringen, eller om regeringen kommer att föreslå någon förändring i föräldraförsäkringen.

Jag vill påminna om att riksdagen så sent som förra året beslutade om nya regler. Ett starkt hinder för män har varit att ersättning inte utgått utöver garantinivån om den ena föräldern varit hemarbetande eller studerande och saknat sjukpenninggrundande inkomst. Med de nya reglerna är föräldrapenningen lika stor som sjukpenningen och oberoende av den andra förälderns sjukpenning.

I anslutning till de nya reglerna har riksförsäkringsverket och försäkringskassorna bl. a. bedrivit ett opinionsbildande arbete för att förändra männens attityder till föräldraledighet. Det är tänkt att det arbetet skall fortsätta.

Vidare har arbetsmarknadsdepartementet beviljat medel för projekt som syftar både till att uppmuntra fler män att ta pappaledigt och till att få reda på vad som hindrar män att utnyttja sina rättigheter. Jag kommer att fortsätta att stimulera sådana projekt.

Männens utnyttjande av föräldraförsäkringen är, som jag ser det, en nyckelfråga i jämställdhetsarbetet. Mot denna bakgrund är det djupt beklagligt att männen inte i större omfattning tar vara på de möjligheter att vara tillsammans med sina barn som föräldraförsäkringen redan i dag ger.

Anf. 23 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Fru talman! När en familj får barn påverkas arbetsfördelningen i familjen. Vanligen stannar kvinnan hemma under största delen av föräldraledigheten och tar på så sätt redan från början huvudansvaret för barnet och hemmets skötsel. Det mönster som utvecklats under barnets första år i familjens arbetsfördelning fortsätter därefter i de flesta familjer.

Jag och många med mig är övertygade om att för att det traditionella mönstret skall kunna brytas och mannen få en chans att på någorlunda lika villkor dela ansvaret för barn och familj måste mannen redan från början förmås att utnyttja sin rätt att genom föräldraförsäkringen vara hemma hos barnet. Det är inte alldeles säkert att det hjälper med olika "morötter" för att få männen att vara hemma. De förändringar som har gjorts i föräldraförsäkringen sedan 1974 – exempelvis förändring av tiden och bättre ekonomiska villkor – har inte lett till att männen i nämnvärd utsträckning har valt att stanna hemma.

Det svåraste arbetet för att uppnå jämlikhet mellan män och kvinnor är förmodligen att ändra attityder och göra upp med fördomar. Fördomarna om vad som är manligt och kvinnligt sitter oftast så djupt att det är befogat med handgriplig påverkan. Det räcker inte med bara information och positiva förebilder. Givetvis är det bra att man försöker ta reda på vad det verkligen är som hindrar männen att utnyttja denna rättighet, men jag tror inte att detta hjälper.

Jag undrar hur länge vi skall vänta. Med nuvarande takt kommer vi in på 2000-talet innan en acceptabel fördelning av föräldraledigheten har åstadkommit. Skall vi vänta så länge?

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Jag håller med om att nuvarande takt är för låg, även om det i dagarna har kommit färskta siffror från riksförsäkringsverket som visar att det har skett en liten ökning, 23 % av papporna tar någon form av föräldraledigt,

och 6 % av den sammanlagda tiden används av papporna. Det är en liten ökning, men det är naturligtvis en alldeles för ringa andel.

Jag tror, precis som Margó Ingvardsson att detta är en oerhört viktig fråga. De erfarenheter som har gjorts av bl. a. den grupp som under arbetsmarknadsdepartementet har arbetat med frågan om mansrollen visar liksom forskningsresultat att män som utnyttjar föräldraledigheten får en större respekt för kvinnorollen, samtidigt som de känner en lättnad över att de har möjlighet att gå tillbaka till sin vanliga mansroll. Men deras respekt för och deras förhållande till kvinnorna har förändrats. Det som ännu inte har förändrats är förhållandet till barnen, och där är det papporna som har något att vinna, nämligen glädjen i att ha kontakt med sina barn.

Anf. 25 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Fru talman! Jag är övertygad om att Anna-Greta Leijon liksom jag tycker att det är viktigt att männen stannar hemma hos sina barn det första året och att det har betydelse för den fortsatta jämlikheten i familjen. Jag är emellertid inte säker på att vi har samma uppfattning om vilka åtgärder som krävs för att få männen dithän.

Om man ser på hur männen hittills har använt föräldraförsäkringen och ser på sambandet mellan inkomster och utnyttjandet av föräldraförsäkringen under de tolv år som försäkringen har funnits visar det sig att det inte enbart handlar om ekonomin utan att det delvis ligger på ett annat plan. Jag är övertygad om att männen behöver en aktiv hjälp i fråga om kvotering av föräldraledigheten för att få en positiv påtryckning att stanna hemma den första tiden. Om föräldraledigheten är kvoterad kan det inte användas mot mannen av arbetsgivaren att det är kvinnofasoner att stanna hemma hos barnet.

Anf. 26 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de regler som gäller vid frågestunder.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, men eftersom jag ändå fick ordet kan jag göra ett kort inlägg.

Jag tror att man kan diskutera metoderna. Mansgruppen, som jag nämnde förut, har gjort det och lagt fram en del förslag, som har varit ute på remiss. Remissammanställningen är nyligen gjord i departementet. Den är så färsk att jag faktiskt inte har hunnit gå igenom den ännu.

Jag förutsätter att det som mansgruppen har föreslagit också kommer att diskuteras i de fortsatta överläggningarna om föräldraledigheten. Jag tror egentligen att man inte kommer till rätta med attityder, som det här handlar om, genom handgripligheter utan att vi gemensamt skall förklara varför männen också kan få ut så mycket positivt av att ta ut sin föräldraledighet.

Sedan skall vi inte glömma bort att vi ibland också måste påverka kvinnorna. De vill naturligtvis ha, och behöver, en mycket stor del av föräldraledigheten.

Jag tror att vi genom att jobba vidare ännu mer aktivt och lyfta fram frågan, bl. a. i diskussioner i riksdagen, kan nå en del resultat.

Anf. 28 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern. Nu fick jag också chansen till ytterligare en replik.

Anna-Greta Leijon säger att vi skall fortsätta arbetet med att informera männen om fördelarna med att vara hemma under föräldraledigheten. Det är givetvis bra, men jag är inte övertygad om att det bara är ett informationsproblem. Såvitt jag vet har samhället lagt ned en hel del tid och omsorg på att informera männen om möjligheten att använda föräldraförsäkringen.

Vi har informerat männen om deras eget bästa i tolv års tid. Det är en ganska lång tid, och om männen inte av sig själva och genom samhällets information här förstått vilken betydelse det här att vara hemma när barnen är små och vilken förmån det är, måste samhället på ett annat sätt gå in och göra männen medvetna om att detta är en rättighet och en skyldighet – att stanna hemma och ta hand om barnen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:130 om temaforskningen vid Linköpings universitet

Anf. 29 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Christer Nilsson har frågat mig vilka planer jag har för den fortsatta utbyggnaden av temaforskningen i Linköping. Hans fråga är ställd mot bakgrund av att denna nyligen utvärderats.

Inom regeringskansliet förbereds för närvarande ett treårsprogram för forskningen. Universitets- och högskoleämbetet har som underlag för detta treårsprogram lagt fram förslag om resursförstärkningar inom högskolan, bl. a. med avseende på temaforskningen i Linköping. UHÄ har också överlämnat en utvärdering av två av temana, som ger en mycket positiv bild av verksamheten.

Regeringens ställningstaganden i fråga om bl. a. resurserna för temaforskningen redovisas i det kommande treårsprogrammet för forskningen.

Anf. 30 CHRISTER NILSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga.

I temaforskningen vid Linköpings universitet försöker man anlägga en helhetssyn på samhällsfrågorna och samarbeta över ämnesgränserna. Statsmakterna har i olika sammanhang uttalat sitt stöd för verksamheten. År 1975 sade dåvarande utbildningsministern Zachrisson i U 68-propositionen att den temaorienterade forskningen i Linköping kan utgöra ett värdefullt komplement till den traditionella forskningsorganisationen i landet. Liknande synpunkter framfördes i en motion 1980/81 av Olof Palme m. fl. Där sade man bl. a. att den temaorienterade forskningen kan ses som en viktig forskningsorganisatorisk innovation i vårt land.

Delar av denna temaorienterade forskning har – som framgår av frågan – varit föremål för en utvärdering av en internationell studiegrupp. Utvärde-

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om svenskundervisningen för flyktingar

ringen ger temaforskningen ett bra betyg, och det framhålls att verksamheten behöver ytterligare resurser. Nu måste vi se till att den temaorienterade forskningen följer de ursprungliga intentionerna. Jag noterar att utbildningsministern i sitt svar pekar på den positiva internationella utvärderingen.

Linköpings universitet planerar också en temaforskning om barns förhållanden. Statsrådet Bodström har i ett tidigare frågesvar – i november förra året – ställt sig positiv till en sådan forskning. Jag hoppas nu att utbildningsministern försöker följa upp sina tankegångar från förra året i kommande regeringsförslag.

Linköpings universitet är ungt och har skapat goda kontaktytor mot samhälle, näringsliv och fackföreningsrörelse. Det är i det perspektivet som man skall se temaforskningen.

Jag ser med spänning fram mot budgetpropositionen och regeringens forskningspolitiska förslag och hoppas att där kommer att finnas tankar om ökade resurser till den temaorienterade forskningen vid Linköpings universitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1986/87:132 om svenskundervisningen för flyktingar

Anf. 31 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Birgitta Hambræus har frågat invandrarministern om han är beredd att se till att inte byråkratin fördröjer flyktingars svenskundervisning. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Ett nytt system för svenskundervisning för vuxna invandrare har trätt i kraft den 1 juli 1986. Regelsystemet för fördelning av resurser till kommunerna för den grundläggande svenskundervisningen och riktlinjerna för lärar-kompetens har lagts fast av regering och riksdag under våren 1986 (prop. 1985/86:67, UbU 10, rskr 143). Beslutet föregicks av en omfattande debatt här i kammaren där bl. a. utformningen av statsbidraget ingående behandlades. En av de bärande principerna var att resurserna skulle baseras på nyinvandringen kalenderåret före. Skolöverstyrelsen kan, efter samråd med statens invandrarverk, fördela en del av resurserna till kommuner som enligt avtal tar emot fler flyktingar än föregående kalenderår.

Från statistiska centralbyrån har jag inhämtat att antalet nyinvandrade kyrkobokförda under innevarande kalenderår väsentligt överstiger antalet under föregående kalenderår. Ökningen leder enligt det gällande statsbidragssystemet till att resurserna för svenskundervisningen under nästa budgetår kommer att väsentligt överstiga vad som gäller för innevarande budgetår. På det sätt som jag angav i proposition 1985/86:67 kan regeringen då på tilläggsbudget föreslå riksdagen att en del av denna ökning läggs ut redan under innevarande budgetår. Frågan bereds för närvarande inom utbildningsdepartementet.

Den nuvarande ordningen för svenskundervisningen medger således att ytterligare resurser kan anvisas redan under löpande budgetår om nyinvandringen visar sig ha ökat. Det är med andra ord fel att, som Birgitta

Hambraeus vill göra gällande, någon form av "byråkrati" skulle fördröja flyktingarnas svenskundervisning.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om svenskundervisningen för flyktingar

Anf. 32 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga, som jag tycker är upplysande och viktigt, nämligen att kommunerna kan räkna med att anslaget kommer att höjas också innevarande budgetår. Men jag tycker även att svaret visar att det är en byråkratiskt krånglig ordning som man har valt. Det hade varit betydligt bättre om man inte hade haft sådana ramar som nu tillämpas. När rätt till undervisning föreligger borde man också direkt kunna besluta om att sätta in de timmar som behövs.

När det gäller lärarnas kompetens vill jag säga att det naturligtvis är oerhört viktigt att de är kompetenta. Riktlinjerna på området är antagna av riksdagen, men man har visat en stor stelhet vid tillämpningen av kompetenskraven.

Jag skulle önska att regeringen gav de verkställande myndigheterna besked om att man något mindre stelt och byråkratiskt och mer smidigt kan låta kunskaper som är väsentliga för arbetet väga upp brister i den formella kompetensen, t. ex. svenska som andra språk; det är mycket få som har det. Jag skulle vilja fråga utbildningsministern: Kan man inte tänka sig att andra kunskaper – inte bara svenska som andra språk – kunde få väga upp brister i den formella kompetensen och ge anledning till en snabb och smidig dispens?

Anf. 33 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Jag delar Birgitta Hambraeus uppfattning att reglerna bör tillämpas obyråkratiskt. För att visa hur det går till i verkligheten har jag undersökt förhållandena med avseende på Birgitta Hambraeus hemkommun, Orsa.

Den kommunen fick i september sina första flyktingar från Iran. Skolöverstyrelsen har redan beslutat att Orsa kommun skall få 419 studietimmar utöver vad kommunen tidigare disponerat för den grundläggande svenskundervisningen i kommunen. Beslutet expedierades i går. Det kunde Birgitta Hambraeus inte veta, men det visar på en obyråkratisk handläggning.

De lärare som man i Orsa hade tillgängliga hade inte den föreskrivna kompetensen. Man ansökte om dispens den 13 och 14 oktober, och skolöverstyrelsen beslöt den 24 oktober att ge dispens. Den kunde då inte veta att Birgitta Hambraeus skulle framställa den här frågan.

Anf. 34 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag vill verkligen hjärtligt tacka för tillägget till svaret. Det visar hur viktigt detta frågeinstitut kan vara: När utbildningsministern undersöker förhållandena blir byråkratiska regler inte längre så krångliga, utan det går att fatta beslut snabbt och smidigt. Jag ber att få varmt tacka för att vi har kunnat lösa problemet i Orsa genom utbildningsministerns insatser här.

Men självfallet är det inte bara med tanke på Orsa som jag frågat. Det kan finnas flera kommuner för vilka det är viktigt att de myndigheter som har att

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

handlägga dessa frågor får instruktioner om att de inte behöver fördröja handläggningen på grund av krångliga byråkratiska regler.

Om statens aktieinnehav i PK-banken

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Förste vice talmannen meddelade att frågorna 1986/87:108, 119, 123, 138 och 140 på grund av att industriminister Thage Peterson var sjuk inte kunde besvaras vid detta sammanträde.

12 § Svar på fråga 1986/87:110 om statens aktieinnehav i PK-banken

Anf. 35 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Nic Grönvall har frågat när regeringen avser att sälja ut statens aktiemajoritet i PK-banken.

De förslag som framförts om begränsningar i ägandet av bankaktier syftar till att undvika att banker knyts till vissa ägarkonstellationer inom näringslivet. Dessa frågor behandlas av kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06).

Problemställningen berör sålunda inte statens ägande i PK-banken.

På den direkta frågan vill jag svara att regeringen inte har för avsikt att förslå någon utförsäljning av statens aktiemajoritet i PK-banken.

Anf. 36 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som – det måste jag tyvärr konstatera – är ganska torftigt. Jag utgick i min fråga nämligen från det faktum att chefen för bankinspektionen har sagt att ingen bör äga mer än 10 % av en affärsbank, och det förbigår statsrådet skickligt genom att inte med ett ord beröra den bakgrunden till frågan.

Svaret innehåller emellertid en del synpunkter som jag tycker väl motiverar ytterligare frågor.

I det ursprungliga uttalandet från bankinspektionen förra året finns inget tal om att begränsningen i ägandet bara skulle avse ägare ur näringslivet. Jag vill hänvisa statsrådet till bankinspektionens skrivelse till regeringen den 19 september 1985, där man lägger fram ett konkret lagstiftningsförslag som inte alls inskränker begränsningen av ägandet till att gälla näringslivsinstitutioner.

Det finns också en annan faktor som är intressant att notera. Vi har ju i dagarna fått en banklagsproposition av gigantisk omfattning. Jag vill fråga statsrådet om inte den innehåller svaret på den fråga som överlämnades till kreditmarknadskommittén i anledning av bankinspektionens tidigare skrivelse. Den lämnades till kreditmarknadskommittén, och har nu föranlett en proposition om banklagstiftning. Nu blir frågan till statsrådet: Har vi därmed inte fått svaret på frågan om ägarbegränsning, och är inte svaret i så fall negativt? I den nya banklagstiftningen finns ju ingen begränsningsregel såvitt gäller aktieägandet i bankrörelser.

Till slut vill jag fråga statsrådet Johansson om han delar bankinspektionens uppfattning att ingen får äga mer än 10 % i en affärsbank. Varför skulle den

regeln i så fall inte gälla staten? Gäller inte principen om likhet inför lagen staten? Det finns i den nya lagens första kapitel 17 § ett tecken på att statsrådet inte anser det. Där undantar statsrådet nämligen staten från kreditjavsreglerna. Gäller alltså inte principen om likhet inför lagen staten i bankverksamhet?

Anf. 37 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Det var ganska många ytterligare frågor. Jag tror att jag begränsar mig till det som har direkt samband med den fråga som jag har besvarat.

I den proposition om ny banklag som har lagts fram berörs inte frågan om ägarbegränsning. Den frågan ligger däremot hos kreditmarknadskommittén, enligt de direktiv som har lämnats till kommittén. Där klargörs också vad det gäller, nämligen att om ett bankaktiebolag, genom att dess aktier förvärvas, kommer att ingå i t. ex. en industrikoncern, kan den bankfrämmande industriverksamheten bli överordnad bankens egen verksamhet. Det är, såvitt jag förstår, motivet till att både den gamle och den nuvarande bankinspektören har tagit upp frågan. Vi har menat att denna fråga skall belysas i sin helhet av kreditmarknadskommittén. Jag kommer inte att uttala någon uppfattning i frågan innan vi har det underlaget.

Anf. 38 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Det gäller just dessa synpunkter som statsrådet nu tar upp, nämligen om risken för att en bankägare på ett otillbörligt sätt gynnar sina egna intressen genom sitt dominerande inflytande över en bank. Den risken kommer till uttryck därigenom att han ger sig själv förmånliga lån.

Eftersom statsrådet svarar som han gör måste jag fråga honom: Innebär inte ert ståndpunktstagande i kreditjavsfrågan, så som det är återgivet i den nya propositionen, att ni tar ställning i den här frågan? Där säger ni under vilka omständigheter kreditjäv gentemot ägarintressen föreligger. Man skall äga minst 3 %. Då är man en aktieägare med dominerande inflytande enligt denna proposition. Och så undantar ni staten. Detta leder mig till att upprepa min andra fråga: På vilka grunder anser regeringen att staten är undantagen från svensk civillagstiftning? Varför gäller inte statens ansvar i banklagstiftningen – som för alla andra ägare?

Anta att staten, genom PK-banken, hade kunnat köpa upp Götabanken. Skulle då inte lagen gälla staten?

Anf. 39 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Om PK-banken ägdes av en statlig industrikoncern, Nic Grönvall, vore det parallella företagsformer. I övrigt anser jag inte det.

Sedan till frågan om den nya banklagen. Den kan inte tolkas så att man därmed har tagit ställning till frågan om ägandet inom bankerna. Om så hade varit fallet hade ju frågan tagits upp där.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

*Om politisk marknads-
föring*

Anf. 40 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Får jag då be statsrådet utveckla sin syn på kreditjäv? Är inte just reglerna om kreditjäv regler som syftar till att en aktieägare med dominerande inflytande inte skall tillgodogöra sig bankens tjänster på ett för bankens insättare och intressenter riskabelt sätt? Nu har ni ju i bankrörelselagens 1 kap. 17 § tagit ståndpunkt. Är detta en ståndpunkt som statsrådet avser att ändra inom kort? Är propositionens förslag på den här punkten inte allvarligt menat? Och åter igen. Varför är inte svensk civillag giltig för den svenska staten?

Förste vice talmannen anmälde att statsrådet Bengt K. Å. Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:111 om politisk marknadsföring

Anf. 41 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Nic Grönvall har frågat vad jag som ansvarig konsumentminister avser att göra för att jämställa vad han kallar politisk marknadsföring med en näringsidkares marknadsföring av varor och tjänster.

Jag avser inte att vidta några åtgärder som syftar till att jämställa politiska budskap med marknadsföring av kommersiell natur.

Anf. 42 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som ju var ungefär vad man kunde vänta sig. Frågan var väl litet för provokativ för att den skulle gå att besvara. Men jag tycker att statsrådet kunde ha kostat på sig att konstatera det utomordentligt viktiga i att politiker inte strör löften omkring sig.

Jag skall försöka ge ett exempel på varför jag ställde frågan. Man kan nämligen säga att det finns två sorters politiska budskap. Det ena är den allmänna storskrutarvalsen, som meddelar omvärlden att om min politik vinner gehör kommer alla att bli lyckliga och rikare. Men det finns också en annan typ av politiska utfästelser, som är viktiga, och det är när en betydande politiker ställer ut faktiska löften. Jag skall ge ett exempel på ett sådant faktiskt löfte som har fått förödande konsekvenser.

I förra årets valrörelse utfäste finansminister Feldt på ett distinkt sätt att beskattningen av bostadsrättsförsäljningar inom loppet av ett år – redan nästa år, som han uttryckte det – skulle komma att bli sådan som villabeskattningen, vilket innebure att den som sålde sin bostadsrätt skulle få sätta pengarna i en s. k. fond och sedan disponera resurserna för att köpa en annan bostadsrätt. Många människor planerade efter detta och misslyckades, därför att det kommer ju ingen skatteändring för dessa människor. Det har lett till ekonomiskt förödande konsekvenser för enskilda personer.

Jag förstår att statsrådet inte tänker gå upp i någon replik, för det lär väl inte ens vara möjligt en gång att göra. Låt mig få avsluta med ett bra och

konkret förslag: Se till att konsumentverket ger ut litet färre riktlinjer och omdirigerar sina resurser till att utge förslagsvis en skrift som heter Löfte och bluff, där man går igenom utställda politiska löften och möjligen rekommenderar medborgarna att iakttä stor försiktighet när dessa löften läses och efterföljes.

Anf. 43 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! För det första tycker jag inte att man skall ställa sådana frågor att frågeställaren sedan måste inveckla sig i långa förklaringar till varför frågan har ställts.

För det andra vill jag säga att jag har i anslutning till den faktiskt ställda frågan uppfattat det så att det hittills har rått politisk enighet om att den politiska opinionsbildningen skall vara fri. Om Nic Grönvall vill ha till stånd en annan sakernas ordning, bör han, tycker jag, i första hand ta upp frågan inom sitt eget parti.

Anf. 44 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Skälet till att jag ger mig in i långtgående förklaringar är givetvis att svaret inte innehåller någon som helst antydning om att statsrådet har velat förstå varför man måste ställa sådana här frågor.

När jag sedan ägnar mig åt att tala om frågans innehåll, gör jag det inte med utgångspunkt i något slags ofrihet i fråga om politisk propaganda. Jag talar inte om propaganda, utan jag talar om konkret utställda löften. Det är ju illavarslande att när ett statsråd utställer löften, detta leder till att människor gör privatekonomiska dispositioner som sedan medför grava förluster för dem, därför att de litar på löfena.

Ett statsråd måste naturligtvis känna sig mycket illa berörd av det fall jag nämnde. Jag har hämtat det ur en statsråds närstående publikation, nämligen HSB:s tidskrift, där man har begärt försiktighet med löften och, när löften har ställts ut, efterlevnad av dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1986/87:133 om reglerna för Trisslotteriet

Anf. 45 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat statsrådet Lönnqvist om han är beredd föreslå förändringar avseende reglerna för Trisslotteriet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det s. k. Trisslotteriet anordnas av Svenska penninglotteriet aktiebolag. Trisslotteriet introducerades helt nyligen, och lotterna började för första gången att säljas den 29 september 1986.

Det är bolaget och dess styrelse som handhar bolagets lotteriverksamhet, inom ramen för det tillstånd för lotteriverksamheten som regeringen utfärdat. Lotteriet i fråga har funnits endast kort tid. Jag är med hänsyn härtill inte beredd att aktualisera någon ändring i gällande regler.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om svarttaxiverksamheten

Anf. 46 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Den här frågan handlar egentligen inte om spel och dobbel utan om principer.

1979 förbjöd riksdagen så gott som enhälligt spel på enarmade banditer. Det var bara moderaterna som var emot förbudet. En fyrstämig kör radade upp negativa sociala konsekvenser av spelet. Nu, 1986, har staten startat ett spel som är mångdubbelt värre. I morgon bittida kommer man att släppa loss lotter för 90 milj. kr. De kommer att vara slutsålda i morgon kväll.

Jag kan bara konstatera att ett gammalt ordspråk åter är aktuellt: när far super är det rätt. Banditerna fanns trots allt till 95 % på krogar, som är ganska hårt kontrollerade. Triss säljs i dag på 8 000 försäljningsställen – tobaksaffärer, livsmedelsbutiker "seven-eleven" etc.

Jag kan inte förstå konsekvensen i detta: När staten skall tjäna pengar på spel gör det ingenting om människor får sociala problem, när privata företag vill göra det blåser man i stora domedagsbasunen.

Jag kan, fru talman, bara konstatera att statsrådet och socialdemokratin har aktualiserat det gamla ordspråket från medeltidens jesuiter: ändamålet helgar medlen.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1986/87:126 om svarttaxiverksamheten

Anf. 47 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Göran Ericsson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta i anledning av transportrådets utredning om den framtida taxiverksamheten och om jag avser att för riksdagen lägga fram förslag om skärpta sanktioner för dem som bedriver svarttaxiverksamhet samt när ett sådant förslag kan beräknas föreligga.

Först vill jag erinra om att enligt yrkestrafiklagen den som driver yrkesmässig trafik utan tillstånd kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Sanktionen kan alltså bli ganska hård. Som jag nämnde i mitt svar till Göran Ericsson den 24 april i år är problemet svarttaxi svårt att angripa med polisiära metoder, inte minst med hänsyn till de beviskrav som gäller och de resurser som krävs. Den praktiska lösningen som jag såg den var främst att i storstadsområdena – där problemet föreligger – öka tillgången på taxi och på så sätt begränsa utrymmet för svarttaxi.

Den utredning som Göran Ericsson avser är transportrådets utvärdering av Taxi-80-systemet: Ett av rådets förslag var där att öka antalet taxitillstånd i storstadsområdena. Det har jag också medverkat till. För några månader sedan gav regeringen efter överklagande ett 60-tal nya tillstånd i Stockholmsområdet.

Transportrådets utredning ingår i de överväganden om en avreglering av taxi som med hög prioritet är på gång inom Kommunikationsdepartementet. Jag vill i sammanhanget hänvisa till proposition 1986/87:5 om vissa yrkestrafikfrågor som nu behandlas av riksdagen. I övervägandena ingår problemen kring svarttaxi.

Anf. 48 GÖRAN ERICSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag förbryllas dock litet grand över det korta och snäva perspektiv som kommunikationsministern har. Jag hade nog av detta dugliga statsråd förväntat mig ett något vidare perspektiv på denna fråga.

Vi har ett problem, fru talman, det är vi ense om. Lösningen på detta problem, liksom på andra problem, bygger inte bara på en åtgärd utan på kombinationen av åtgärder.

Kommunikationsministern redovisar framtida åtgärder, innebärande fler taxitillstånd, men han har egentligen inte något att komma med i det korta perspektivet när det gäller att så att säga sanktionera bort ett problem lika väl som man bygger bort ett problem.

Fru talman! Detta brott mot yrkestrafiklagstiftningen är inte ett brott bara mot trafiklagstiftningen. Man kan säga att det är ett socialt moralupplösande brott. Vi håller efter yrkestrafikkåren med allehanda avgifter och skatter. Den pressas hårt ekonomiskt i sin rörelse. Samtidigt får förarna se folk i privata bilar ta kunderna framför ansiktet på dem.

I denna kammare kommer vi inte så sällan att tala om illegal konkurrens. Jag vill säga, fru talman, att detta är illegal konkurrens upphöjd till 3. Detta är en oerhört osund illegal konkurrens. Det skulle därför kännas tryggt och skönt för droskägarna och åkarna i detta land om staten stod upp bakom deras rygg och genom ytterligare skärpning av sanktionerna i det korta perspektivet visade att man stod bakom de seriösa företagarnas rygg och hjälpte dem med problemet. Jag skulle vilja att statsrådet gick upp i talarstolen och något kommenterade just det korta perspektivet, nämligen sanktioner, stränga sanktioner, mot ett vidrigt brott.

Anf. 49 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Vi är överens om att det skall finnas sanktioner, och som jag sade är de ganska stränga redan i nuläget. Men när man talar om det korta perspektivet vill jag betona att översynen av taxiverksamheten inte är insatt i något särskilt långsiktigt perspektiv längre. Vi hoppas kunna lägga fram förslag i avreglerande riktning redan 1988. Det skulle då verka underligt om vi nu på något väsentligt sätt förändrade reglerna i fråga om detta. Huvudproblemet är ju att man måste rycka undan grunden för svarttaxiverksamheten genom att se till att det finns tillräckligt många riktiga taxibilar ute i framför allt storstadsområdena – så att alltså underlaget för denna verksamhet försvinner.

Anf. 50 GÖRAN ERICSSON (m):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet ännu en gång.

Jag tolkar statsrådets inlägg så, att man nu gör en långsiktig justering av taxitillstånden när man släpper dem fria och folk får etablera sig. Brottslingarna kommer vi aldrig ifrån om vi inte ser till att de får ett kännbart straff.

Såvitt jag har kunnat förstå av de uppgifter som jag har inhämtat från polismyndigheter är detta: precis som statsrådet säger, ett svårt problem. Men dessa brottslingar döms också till mycket lindriga bötesstraff.

Jag vill gärna säga, fru talman, att denna olagliga verksamhet inte handlar

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

*Om upprustningen av
vägar och järnvägar i
Bohuslän*

om att köra in en hundralapp e. d. per kväll, utan det rör sig om tusentals, kanske tiotusentals, kronor som inte blir föremål för beskattning och som de seriösa ägarna inte får del av. Det är detta, fru talman, som är det allvarliga. Jag hoppas nu att talet om att något skall hända 1988 också innebär att vi får en skärpning av lagstiftningen i det som jag brukar kalla det korta perspektivet, 1988.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:134 om upprustningen av vägar och järnvägar i Bohuslän

Anf. 51 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Viola Claesson har frågat mig om järnvägarna på västkusten kommer att rustas upp fr. o. m. budgetåret 1986/87 och om regeringen tänker investera i en motorväg genom Bohuslän. Hon har vidare frågat om hur finansieringen av motorvägen skall ske.

I fråga om västkustbanan har en angelägen fortsatt upprustning redan påbörjats enligt den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Dubbelspår kommer att anläggas på tre delsträckor för totalt 255 milj. kr. Finansieringen var ursprungligen tänkt att ske med medel från den nordiska investeringsbanken. Med hänsyn till att det numera är lämpligare att finansiera investeringar över statsbudgeten har regeringen i höst föreslagit riksdagen ett särskilt anslag för ändamålet.

I fråga om Bohusbanan är det så att den tillhör riksnätet. Det betyder att banan skall finnas kvar och att det är SJ som har att ta ställning till investeringsbehovet för att en acceptabel trafikstandard skall kunna uppnås. Enligt vad jag har erfart planerar också SJ vissa investeringar i banan. Vad gäller Viola Claessons fråga om motorvägen mellan Stenungsund och Uddevalla har vägverket på regeringens uppdrag tagit fram en arbetsplan för denna. Arbetsplanen prövas för närvarande av vägverket.

Finansieringen av nämnda motorvägsutbyggnad har redovisats av regeringen i kompletteringspropositionen (1985/86:150). I denna anges att regeringen avser att utnyttja en särskild ordning, Utlåningsordning för Nordiska Investeringsprojekt (UNI). Slutligt beslut om finansieringen av motorvägsutbyggnaden kommer emellertid att fattas först när det finns en fastställd arbetsplan för denna.

Anf. 52 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Tack, Sven Hulterström, för svaret. Att jag ställde denna fråga beror bl. a. på att jag vet att det i samband med ett seminarium i Falkenberg för en tid sedan kom fram mycket stark kritik från partikamrater till Sven Hulterström mot att de satsningar i Halland på dubbelspår som man skulle ha velat ha där inte gjorts. I budgetpropositionen kunde vi ju läsa precis det som Sven Hulterström här säger, att man skulle göra satsningar på olika områden på Västkustbanan. Det är alltså gamla löften som ännu inte är uppfyllda.

Det är väldigt bra att dessa satsningar för 255 miljoner ändå görs. Litet märkligt är det kanske att man inte tar emot pengar från Nordiska investeringsbanken. Men som sagt: Flera människor i Västsverige vill ha klart besked om uppbyggnad av dubbelspår. Exempelvis falkenbergsborna är väldigt nyfikna.

Beträffande Bohusbanan är det visserligen SJ som skall se till att någonting händer och bestämma om investeringarna. Men jag vet att både SJ-folk och människor i Bohuslän är väldigt intresserade av att få veta om de verkligen har regeringens stöd för fortsatt utbyggnad och upprustning, som verkligen behövs där.

Jag undrar också om läget verkligen är så bekymmersamt när det gäller satsningar på järnvägen som ibland görs gällande. 2 miljarder i underskott, som brukar nämnas som ett skräckexempel, är egentligen litet jämfört med satsningar och underskott på järnvägen i andra länder i Europa.

Anf. 53 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Det är nog ett missförstånd från Viola Claessons sida när hon säger att det kom fram kritik i samband med en konferens i Falkenberg. Den kritik som har funnits kom fram efteråt. Men då gällde det inte, såvitt jag förstår, några gamla löften om att bygga upp dubbelspår i Kungsbacka. Några sådana löften har aldrig givits, utan det handlade om vem som skall finansiera en eventuell dubbelspåruppbyggnad i Kungsbacka. Riksdagen har ju bestämt att det i fråga om finansiering av sådana investeringar numera skall ske en förhandling och en uppdelning av kostnaderna mellan de lokala trafikhuvudmännen och, som i detta fall, SJ. Sådana förhandlingar pågår fortfarande. De planerna är ännu inte avskrivna, utan man håller fortfarande på att diskutera dem.

När det gäller Bohusbanan svarade jag på en fråga i förra veckan att det görs investeringar även där men att det i första hand, som jag sade i svaret, är SJ:s sak att prioritera investeringsplanerna.

Anf. 54 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag vet att det är SJ som skall göra allt detta. Eftersom de 2 miljarder i underskott som SJ har ständigt i debatten beskrivs som någonting alldeles förskräckligt, är jag intresserad av att få veta om Sven Hulterström ser på detta med så bekymrad min som man kan tro ibland när man läser tidningar eller hör uttalanden. En jämförelse med andra länder i Europa, som jag snuddade vid i mitt förra inlägg, ger vid handen att medan SJ i Sverige går ihop till 80–85 %, gör västtyska Bundesbahn det till bara 60–65 %, för att dra en parallell. I Schweiz är det liknande siffror. Det är ju väldigt intressant, för där har verkligen miljödebatten gjort att staterna satsat på järnvägen. Man talar inte om underskottet som så förskräckligt som man gör här i Sverige. Tvärtom ligger den svenska järnvägen jämförelsevis mycket bättre till.

Det är viktigt för människorna i Bohuslän och Halland att få veta vad man har att vänta av regeringen i fortsättningen när det gäller satsningar som SJ inte anser sig mäka med.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

*Om omhändertagande
av barn i samband med
utvisning*

Anf. 55 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Skulle det bli så att SJ kommer att gå med ett underskott i två miljardersklassen om några år – det är ju detta som diskuteras – tycker jag att det låter ganska bekymmersamt. Men jag hoppas att detta inte skall behöva inträffa.

Som det är nu finns det inte bara bekymmer utan också glädjeämnen i SJ:s verksamhet. Jag vill bl. a. påminna om att SJ nyligen har fått bemyndigande att investera ungefär 1,7 miljarder kronor i snabbtåg. Det ser jag som en framtidsatsning för SJ:s del. Det finns bekymmer, men det bör inte glömmas bort att det som sagt också finns mycket intressanta framtidsprojekt inom SJ:s verksamhet.

Anf. 56 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Det är verkligen tacksamt med satsningar på SJ över huvudetaget, eftersom bilbranschen och bilindustrin ligger på stenhårt för att få en annan politik till stånd. Vi har i dag fått en broschyr från Bilindustriföreningen, där man jublar över att vägverket visar prognoser på att personbilsbeståndet kommer att öka med ungefär en halv miljon bilar fram till år 2000. Det är ett argument som används av ScanLink-konsortiet och andra för satsningar på framför allt motorvägarna.

I det läget är det mycket viktigt att riksdagen och regeringen gör tydliga markeringar till förmån för miljön och för att rädda den skog som vi har bl. a. i Västsverige. Fortsatta satsningar på SJ måste ske.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1986/87:106 om omhändertagande av barn i samband med utvisning

Anf. 57 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Inga Lantz har frågat justitieministern om polisen har rätt att tvångsomhänderta barn och skilja barn från dess anhöriga i samband med utvisning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Utlänningslagen ger möjlighet för en handläggande myndighet att ta barn under 16 år i förvar om "synnerliga skäl" föreligger. Den nu gällande ordningen infördes i samband med en allmän översyn av lagen år 1984 (1984:595 50 §) efter förslag från invandrarpolitiska kommittén (SOU 1983:29). Av motiven till lagen (prop. 1983/84:144 s. 112) framgår att sådana "synnerliga skäl" kan föreligga t. ex. i samband med verkställigheten av ett avlägsnandebeslut. Det är dock klart uttryckt att det endast är i undantagsfall som denna möjlighet får användas. Av motiven framgår också att man bör undvika att skilja familjemedlemmar åt. Ibland kan dock myndigheterna ställas inför en situation där en familj splittras genom att någon eller några av medlemmarna håller sig undan.

Lagen är restriktiv när det gäller förvarstagande av barn. Mot bakgrund av

vunna erfarenheter har det dock visat sig att det är angeläget att ytterligare stärka skyddet för barnen, särskilt för de yngre barnen. Jag har därför redan aviserat att bestämmelserna skall ses över. Det är möjligt att lagen kan göras tydligare och att motivuttalandena kan utformas på ett klarare sätt. Det får enligt min mening inte råda någon tvekan om att samhället skall ge barnen ett så starkt skydd som möjligt.

Anf. 58. INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Jag skall be att få tacka för svaret.

Ett litet barn på 16 månader arresteras av ett stort antal beväpnade poliser och placeras i häkte, bevakat av ett vaktbolag, Svensk Schäferhundvakt. Polisen tycker att det är ett riktigt tillvägagångssätt. Och ingen officiell person har heller hittills sagt att polisens handläggning var felaktig. Det sägs inte heller i det svar som jag får i dag. Jag har ju frågat justitieministern om polisen har gjort fel eller inte, och nu har en annan officiell person, nämligen invandrarministern, möjlighet att säga att det var ett felaktigt handläggningssätt.

Anledningen till arresteringen var enligt polisen att man trodde att man skulle kunna få tag på föräldrarna på detta sätt. Man kidnappar alltså en sexton månader gammal flicka för att på så sätt kunna idka utpressning mot föräldrarna. Det är otroligt att något dylikt kan hända i vårt land. Visserligen har hela flyktingpolitiken skärpts, men aldrig tidigare har någonting sådant här skett – åtminstone inte som jag har vetskap om.

Jag tolkar Georg Anderssons svar så, att lagen skall ses över, för att liknande ingrepp, gripanden och arresteringar inte skall få förekomma i fortsättningen och att den kränkning av det allmänna rättsmedvetandet som har gjorts inte inträffar en gång till. Men, Georg Andersson, vad skall vi göra med den fyraåring som sedan tre veckor tillbaka också sitter på Vistagården, bevakad av Svensk Schäferhundvakt? Regeringsrätten har sagt att det rör sig om ett olagligt frihetsberövande. Men ändå är i denna minut och sedan den 23 oktober den här fyraåriga flickan placerad på Vistagården, visserligen tillsammans med sin mor men i en miljö som absolut inte är lämplig för henne. Det har också visats att hon har tagit skada. Vad skall vi göra åt detta fall, Georg Andersson?

Anf. 59. Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Det är angeläget att betona att det inte ankommer på mig som medlem av regeringen att ingripa i olika myndigheters handläggning av enskilda ärenden.

Regeringen har att utarbeta en övergripande politik inom samhällslivets alla områden. Det sker genom att regeringen utfärdar förordningar och lägger fram lägförslag. Regeringen utarbetar också motiv till bestämmelserna. De skilda myndigheterna har sedan att självständigt tolka dessa bestämmelser. Om regeringen vill att myndigheterna skall ändra sitt agerande, skall det ansvariga statsrådet verka för att bestämmelserna ändras. Som framgår av mitt redan lämnade svar avser jag att nu se över bestämmelserna om förvarstagande av barn.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

*Om omhändertagande
av barn i samband med
utvisning*

Anf. 60 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Jag är glad över att denna översyn kan komma till stånd. Men det finns enskilda fall – och båda de här peruanska flickorna är exempel på sådana – som reser fundamentala frågor om huvudlinjen i en viss politik.

Jag menar att de politiskt ansvariga faktiskt måste ta sitt politiska ansvar. Det är ju trots allt regeringen och invandrarministern som ytterst har detta ansvar. Det är fegt att inte kunna medge att ett fel har begåtts, när så uppenbarligen är fallet. Det hjälper inte med lagar och konventioner för att garantera flyktingar skydd mot kränkande och inhuman behandling om inte de som ytterst handlägger ett ärende – i detta fall polisen – också visar en mänsklig hänsyn och ett mänskligt förnuft.

När polisledningen försvarar detta tillvägagångssätt – arresteringen – signalerar man ju till poliser i andra delar av landet att det går att göra på det här viset. Det hade därför varit viktigt och betydelsefullt om invandrarministern hade kunnat ta avstånd från det sätt på vilket polisen har agerat i det här fallet.

Anf. 61 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Det är mycket viktigt att ändå ha klart för sig att regeringen tar det politiska ansvaret genom att utforma och lägga fram lagförslag och utfärda förordningar.

De ärenden som Inga Lantz nu vill föra upp till diskussion är jag i det här sammanhanget förhindrad att ingripa i och uttala mig om. Det konkreta ärende som Inga Lantz tar upp handläggs för närvarande av statens invandrarverk. I övrigt kan jag som sagt inte nu kommentera ett enskilt ärende.

Anf. 62 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Det är ändå invandrarministern som har det yttersta ansvaret för att – som i det här fallet – barn inte far illa i Sverige.

Skall vi fortsätta att behandla barn på det här viset? Är det ett riktigt sätt att behandla barn? Ta t. ex. fallet med den här fyraåriga flickan. Hon får gå ut trettio minuter per dag, bevakad av fyra vakter. Det är en härresande behandling av barn i vårt land. Det sker missgrepp på missgrepp. Det är inte första gången som man har satt barn i arrest när det gäller flyktingfamiljer. Det måste klart sägas ifrån att vi inte skall ha det så här. Lagen talar om synnerliga skäl, och riksdagens beslut innebär ett principiellt förbud mot att sätta barn i arrest. Ändå förekommer det. I denna minut sitter den här fyraåriga flickan i förvar.

Jag vet att vi inte här kan ta upp ett enskilt fall, men detta fall visar ju att något måste göras och att det måste göras snabbt. Det måste gå signaler från regeringen till polisen att polisen inte får göra på det här sättet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 63 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Hugo Hegeland har frågat justitieministern om regeringen har infört en ny praxis när det gäller behandlingen av ansökningar om upphävande av utvisningsbeslut rörande personer dömda för grova narkotikabrott. Frågan har ställts mot bakgrund av ett inhibitionsbeslut som nyligen meddelats i ett enskilt ärende.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag är förhindrad att här i riksdagen kommentera ett enskilt ärende.

Inhibition innebär att verkställigheten inställts i avvaktan på ett slutligt beslut i ärendet. Ett sådant tillfälligt beslut innebär inget slutligt ställningstagande. Avsikten är endast att möjliggöra en omsorgsfull prövning av en ny ansökan eller av andra nytillkomna omständigheter. Man kan inte dra slutsatsen att en ny praxis införts bara därför att ett inhibitionsbeslut meddelats.

Anf. 64 HUGO HEGELAND (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för försöket att svara på min fråga. Jag har inte bett statsrådet att kommentera ett enskilt ärende, så den upplysningen är helt överflödigt.

Sedan säger statsrådet: "Inhibition innebär att verkställigheten inställts i avvaktan på ett slutligt beslut i ärendet. Ett sådant tillfälligt beslut innebär inget slutligt ställningstagande. Avsikten är endast att möjliggöra en omsorgsfull prövning av en ny ansökan ---."

Det kan betyda tre saker: Antingen har regeringen slarvat då ansökan först kom in, eller har regeringen sedan slarvat med den omsorgsfulla prövning som är föreskriven, eller också har nya omständigheter tillkommit.

Det finns alltså en ansökan om att slippa utvisas från riket från en person dömd för narkotikabrott till sju års fängelse plus utvisning för alltid från Sverige. Han begär nåd, regeringen säger nej, dvs. avslår ansökan. Efter åtta dagar kommer ansökan in på nytt utan att, såvitt familjen vet, något nytt har tillkommit i ärendet.

Statsrådet säger i svaret: "Avisikten är endast att möjliggöra en omsorgsfull prövning av en ny ansökan eller av andra nytillkomna omständigheter." Då ansökan fortfarande bara gäller uppskov med verkställigheten måste regeringen ha slarvat med denna omsorgsfulla prövning.

Eftersom det från den sökandes sida inte har tillkommit några nya omständigheter – han har ju bara begärt uppskov med verkställigheten – måste nya omständigheter ha tillkommit från något annat håll. Det är det man tycker är väldigt konstigt.

Det är naturligtvis riktigt att man inte kan dra slutsatsen att en ny praxis införts bara därför att ett inhibitionsbeslut meddelats. Det är just därför att man inte kan dra den slutsatsen bara efter ett enda beslut som jag har ställt min fråga.

Det måste ha tillkommit något helt annat. Jag har gjort den reflexionen att

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Om den s. k. Ustasjarörelsen

det händer så mycket underligt. Maskeradligans chef exempelvis har ju som falsk polis opererat inne i polisstationen i Södertälje. Det förekommer underliga handlingar, uppskov med ärenden osv. Är statsrådet beredd att ge en närmare förklaring av detta mycket underliga ärende?

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:125 om den s. k. Ustasjarörelsen

Anf. 65 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jörn Svensson har frågat justitieministern varför man har hävt klassificeringen av "Ustasjarörelsen" som terroristorganisation.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

De s. k. terroristbestämmelserna finns i 30 § utlänningslagen (1980:376). Fram t. o. m. år 1982 föreskrevs i lagrummets tredje stycke att rikspolisstyrelsen skulle upprätta en förteckning över presumtiva terrorister. Regeringen hade att för styrelsen ange vilka grupper eller organisationer som därvid kunde komma i fråga. Jag utgår från att det är detta som Jörn Svensson syftar på. I samband med att polisens befogenhet att avvisa presumtiva terrorister avskaffades, togs bestämmelsen om den s. k. terroristförteckningen bort. Därmed bortföll också behovet av att i det sammanhanget klassificera vissa organisationer som terroristorganisationer.

Denna formella ändring av bestämmelserna innebär inte någon förändrad syn från regeringens sida på den internationella terrorismen. Utvecklingen på detta område bevakas med ökad uppmärksamhet från regeringens och rikspolisstyrelsens sida.

Förste vice talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

20 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1986/87:64 till skatteutskottet

Beträffande detta ärende hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till två dagar.

Kammaren beslöt förkorta motionstiden till att utgå fredagen den 14 november.

21 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1986/87:Sk102 till skatteutskottet

22 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1986/87:65 Vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Meddelande om interpellationer

23 § Anmäldes och bordlades
Motion
1986/87:U101 av Margaretha af Ugglas m. fl.
Fortsatt giltighet av lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika (prop. 1986/87:10)

24 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 12 november

1986/87:82 av *Nils Berndtson* (vpk) till civilministern om åtstramningspolitiken gentemot den kommunala sektorn:

Under de borgerliga partiernas regeringsinnehav riktades en rad attacker mot kommuner och landsting. Denna politik utsattes för berättigad kritik, bl. a. från socialdemokraterna. Förväntningar skapades om en annan politik efter regeringsskiftet 1982. Tyvärr har den statliga åtstramningspolitiken mot kommunerna fortsatt.

Årets budgetarbete i kommuner och landsting har uppvisat allvarliga problem när det gäller att klara angelägna serviceuppgifter. Följderna av den under många år förda politiken börjar bli allt tydligare.

Medan den statliga åtstramningspolitiken till en början angavs ha till målsättning att bromsa expansionstakten i kommunerna, leder den i dag till direkta försämringar på en rad områden.

Det finns en rad exempel från kommuner och landsting på hur olika verksamheter beskärs, även de som förut ansågs prioriterade. Färdtjänst och hjälpmedel till handikappade, sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg, social verksamhet, biblioteksverksamhet och andra kulturverksamheter är föremål för åtstramningspolitiken. Avgiftshöjningar företas inom bl. a. kollektivtrafiken, och besök hos distriktssköterskor och ambulanstransporter avgiftsbelägges.

Regeringens motiv att beröva den kommunala sektorn ekonomiska resurser förefaller främst ha varit att därigenom minska statens budgetunderskott. Det är en politik som av flera skäl kan ifrågasättas, bl. a. därför att den försvagar verksamheter som syftar till att värna om de svaga i samhället och främja kollektiva omsorger.

Om regeringens politik hittills utgått från finansministerns synsätt, är det nu dags att andra värderingar får göra sig gällande.

Jag vill därför ställa följande frågor till civilministern:

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Meddelande om interpellationer

1. Följer regeringen konsekvenserna för verksamheten i kommuner och landsting av den statliga åtstrammingspolitiken mot den kommunala sektorn?
2. Är regeringen beredd att medverka till ökade resurser till kommuner och landsting för att trygga grundläggande sociala och andra behov?

1986/87:83 av *Lars-Erik Lövdén* (s) till finansministern om regeringsbeslutet rörande investeringsfonderna i Malmöregionen:

Regeringen har beslutat att inte medge fortsatt frisläppande av investeringsfonderna i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö.

Beslutet synes vara motiverat med hänsyn till den överhettade byggarbetsmarknaden och behovet av att koncentrera resurserna till ökat bostadsbygande i storstäderna, där bostadsbristen åter börjar göra sig påmind.

För Malmöregionens vidkommande är regeringens beslut emellertid uppseendeväckande. För ett halvt år sedan fattades beslut om avveckling av den civila fartygsproduktionen vid Kockums varv. Samtidigt beslutade regeringen om ett omfattande åtgärds paket för att stimulera sysselsättningen i Malmöregionen. Malmöregionen befann sig redan före avvecklingsbeslutet i allvarlig sysselsättningskris. Regeringens åtgärds paket hälsades därför med stor tillfredsställelse i regionen.

För att arbetsmarknadssituationen i Malmöregionen såväl kortsiktigt som långsiktigt skall kunna förbättras är det nödvändigt att under några år bygga upp en ny industristruktur i regionen.

I det perspektivet ter sig regeringens beslut om investeringsfonder som motsägelsefullt.

Regeringen har visserligen i beslutet öppnat möjligheter för dispensgivning i Malmö kommun, men dispensförfarandet skapar naturligtvis osäkerhet, och dessutom är konsekvenserna av avvecklingen av den civila fartygsproduktionen vid Kockums inte isolerade till Malmö utan berör också övriga delar av Sydvästskåne.

En annan konsekvens av regeringsbeslutet är att det i de arbetslöshetsdrabbade kommunerna som exempelvis Trelleborg inte medges frisläppande av investeringsfonder, medan det exempelvis i Helsingborg, med betydligt bättre arbetsmarknadssituation, även framgent blir tillåtet för företagen att använda investeringsfonderna.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande frågor:

Är regeringen beredd att ompröva beslutet om att inte medge fortsatt frisläppande av investeringsfonderna i Malmöregionen.

Är regeringen, om så inte skulle vara fallet, beredd att medverka till en generös dispensgivning i Malmö och också till dispensgivning i övriga kommuner i Sydvästskåne?

1986/87:84 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till finansministern om översyn av mervärdebeskattningen:

Meddelande om interpellationer

I samband med import av varor till Sverige är importören skyldig att erlägga mervärdeskatt. Import av tjänster föranleder ingen mervärdebeskattning. Tullverket är beskattningsmyndighet vad beträffar mervärdebeskattning i samband med import. Över 90 % av tullverkets uppbörd utgörs av mervärdeskatt. Denna skatt erläggs av personer, fysiska och juridiska, som är skyldiga att erlägga mervärdeskatt. Det innebär, att dessa får göra avdrag för den till tullverket inbetalade s. k. importmomsen. Staten tar sålunda med ena handen och återbetalar med den andra. Beskattningsystemet är inte rationellt. Betydande förenklingar och avsevärt minskad byråkrati kan uppnås genom att man undviker denna form av dubbelredovisning.

Genom beslut i riksdagen hösten 1985 infördes regler i tullagen om tulltillägg. Dessa innebär, att felaktigt avgiven tulldeklaration kan medföra sanktionsavgift motsvarande 20 % av oredovisad mervärdeskatt. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 1986. enligt uppgift från generaltullstyrelsen (GTS) har antalet tulltillägg, ifrågasatta och beslutade, uppgått till ca 2 800 under tiden 1 april – 30 september 1986. Av dessa har 65 påförts tulltillägg med belopp överstigande 15 000 kr. Under motsvarande tid har 150 besvär inkommit till GTS. Samtliga beslut torde enligt uppgift avse personer som är skyldiga att betala mervärdeskatt. Det innebär, att staten inte har drabbats av något skattebortfall. Inbetalad mervärdeskatt till tullverket utlöser enligt vad som anförts en ombedelbar avdragsrätt vad gäller motsvarande belopp i samband med redovisningen av mervärdeskatt.

Ändringen av tullagen har uppenbarligen medfört en ökad byråkrati. Den har inneburit ökat krångel. Den har tagit ökade administrativa resurser i anspråk. Näringslivet har drabbats av extra pålagor. Tulldeklarationsförfarandet har ställt till stora problem för de olika importörerna. Anställda personer inom näringslivet, som upprättar tulldeklarationer, upplever en pressad och stressad situation. Risken att göra fel, som kan rendera ett tulltillägg, är stor. Företaget drabbas på så sätt av en extra pålaga. Tulltillägg påföres oaktat staten inte drabbas av skattebortfall.

Exemplen på dålig lagstiftning är många. Olägenheterna med bestämmelserna har av Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges speditörförbund och Sveriges redareförening i särskilda skrivelser påtalats för finansdepartementet och GTS.

Lagen om mervärdeskatt (ML) har varit i kraft sedan år 1969. Sedan år 1971 håller en utredning på att verkställa en teknisk översyn av mervärdeskatten. Denna utredning har till dags dato avgivit tio betänkanden, som lett till lagstiftning på olika områden inom mervärdebeskattningen. Utredningen har som synes begränsade direktiv. Mot bakgrund av den snabba tillväxt som kan förväntas inom tjänstesektorn i framtiden bör mervärdebeskattningen bli föremål för en mer genomgripande översyn än som ryms inom den pågående mervärdeskatteutredningens uppdrag. Skatteutskottet har i sitt betänkande 1985/86:17 inte velat utesluta behovet av en sådan översyn.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Meddelande om frågor

Med hänsyn till att hanteringen av mervärdeskatt i samband med import måste avsevärt kunna förenklas och de olägenheter som redovisats beträffande tulltillägg samt vad som i övrigt anförts ber jag att få ställa följande frågor till finansministern:

1. Är finansministern beredd att tillsätta en parlamentarisk utredning för översyn av hela mervärdebeskattningen?
2. Är finansministern beredd att omgående ta initiativ till att bestämmelserna om tulltillägg slopas eller att tulltillägg inte påförs då fråga är om oredovisad avdragsgill ingående mervärdeskatt?

25 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 november

1986/87:146 av *Björn Samuelson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om skyddsåtgärder vid handhavande av freon:

Stora utsläpp av freon har på senare tid påtalats i massmedia. Ozonskiktet skadas allvarligt av freon. Freonutsläppen är också en arbetsmiljöfråga. Freon kombinerat med öppen låga är direkt livshotande. Det hävdas också från bl. a. fackligt håll att freon ger nervskador. Yrkesgrupper såsom maskinister, montörer, värmetekniker, sopstationsarbetare etc. är särskilt utsatta för freonutsläpp. Den situation som nu råder är inte godtagbar.

Jag vill därför fråga:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att få en bra arbetsmiljö när det gäller handhavande av freon?

1986/87:147 av *Daniel Tarschys* (fp) till civilministern om viss planerad försöksverksamhet inom ortopedkirurgin:

Bohuslandstinget, som är en frikommun, har i skrivelse till civildepartementet den 29 januari 1985 bett om tillstånd för en treårig försöksverksamhet inom ortopedkirurgin. Förslaget, som vunnit stöd även av Göteborgs kommun och berörda försäkringskassor, skulle innebära såväl besparingar för den offentliga sektorn som avsevärt kortare väntetid för de berörda patienterna. Politiker från alla partier i Göteborgs kommun och Bohuslandstinget står bakom projektet.

Rehabiliteringsberedningen har efter samråd med socialdepartementet beslutat att inte ge sin medverkan till detta försök. Med anledning härav ber jag att få ställa följande fråga till civilministern:

Är civilministern, som inom regeringen ansvarar för frikommunförsöket, tillfredsställd med det besked som berörda parter i Göteborg och Bohuslän har fått från rehabiliteringsberedningen?

1986/87:148 av *Daniel Tarschys* (fp) till finansministern om den s. k. engångsskatten:

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Meddelande om frågor

I proposition 1986/87:61 har regeringen föreslagit införande av en tillfällig förmögenhetsskatt för livförsäkringsbolag m. m.

Skatteintäkterna beräknas i propositionen till 15 miljarder kronor. Dessa skall användas till nedskrivning av statsskulden, varvid räntekostnaderna vid en antagen ränta på 10 % minskar med 1,5 miljarder om året.

Regeringens beräkning torde avse bruttointäkterna av den föreslagna skatten. Vid riksdagens bedömning är det emellertid även av intresse att känna till den nettointäkt som skatten kan ge efter frändrag för bortfall av andra skatteintäkter. En minskning av utfallande pensioner leder t. ex. till skattebortfall för såväl staten som kommunerna och landstingen. Om den genom nedskrivningen av statsskulden erhållna årliga bruttoräntebesparingen för statskassan uppskattas till 1,5 miljarder kronor, måste man utgå ifrån att den samlade offentliga sektorns nettoräntebesparing i form av statskuldsräntebesparingen minus skattebortfall för olika huvudmän blir avsevärt mindre. Mot denna bakgrund ber jag att få fråga finansministern:

Om bruttoresultatet av engångsskatten blir en årlig besparing för staten om 1,5 miljarder i ränteutgifter, vilket blir då det årliga nettoresultatet för hela den offentliga sektorn?

1986/87:149 av *Marianne Karlsson* (c) till socialministern om ersättning vid skador av kontraströntgen:

I samband med ryggradsröntgen (lumbal myelografi) användes i Sverige under ett antal år i stor omfattning ett kontrastmedel som i Sverige kallades Kontrast-U och salufördes av AB Leo. Det har inträffat fall av komplikationer i samband med användandet av Kontrast-U, och ett antal patienter har uppgivit att de blivit skadade vid ryggradsröntgen. Patienterna riktade skadeståndsanspråk mot Leo och mot sjukvårdshuvudmännen, men har av domstol inte tilldömts ersättning. Under en period av omkring 20 år har i Sverige ca 1 000 personer blivit skadade när de genomgått kontraströntgen. I dag vet vi att över 300 säkra fall av kontrastskada finns.

Föreningen för de röntgenkontrastskadade har vänt sig till regeringen med skadeståndskrav, och med anledning härav vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att de som skadats av kontraströntgen skall få ersättning?

1986/87:150 av *Lars Ernestam* (fp) till civilministern om överflyttning av ytterligare delar av statistiska centralbyråns verksamhet till Örebro:

Statistiska centralbyråns verksamhet är delad mellan Stockholm och Örebro.

Centralbyrån omfattas av de besparingar och indragningar av tjänster som åvilar delar av statsförvaltningen.

För Örebro län, som hårt drabbats av strukturförändringar, har lokaliseringen av delar av centralbyråns verksamhet till Örebro haft stor betydelse.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

Meddelande om frågor

I Stockholmsregionen finns för närvarande en överhettning av arbetsmarknaden. En utflyttning av centralbyrån eller ytterligare delar av verket till Örebro kan försvaras av såväl rationella som regionala skäl.

Jag vill därför fråga civilministern om han är beredd att medverka till att statistiska centralbyrån helt eller till ytterligare delar överflyttas till Örebro?

1986/87:151 av *Marianne Karlsson* (c) till socialministern om användningen av psykofarmaka:

En dryg miljon svenskar kommer i år att få recept på ångestdämpande preparat och sömngivande medel. Psykofarmaka klassas som narkotika. Det är i själva verket vårt största drogproblem efter alkoholen.

Den överväldigande mängden psykofarmaka skrivs ut som läkemedel i den öppna vården. En viktig anledning till den stora användningen kan vara att läkarna inte alltid är medvetna om att patienten kan bli beroende också vid låga doser.

Mot bakgrund av denna mycket oroande utveckling ber jag få ställa följande fråga:

Är regeringen beredd vidta åtgärder för att reducera bruket/missbruket av psykofarmaka?

1986/87:152 av *Inga-Britt Johansson* (s) till statsrådet Georg Andersson om handläggningen av vissa flyktingärenden:

Återigen har ett barn som vistats nästan två år i landet utvisats. Det gäller ett barn som går i skolan och hunnit anpassa sig i sin nya miljö, ett barn i förpuberteten – den kanske allra känsligaste åldern i en ung människas liv. Hans kamrater reagerar med ockupation och demonstrationer, med brev och vädjanden till myndigheterna, men förgäves.

Jag citerar Ingrid Segerstedt Wiberg:

”Unga människor kan inte gärna tro att de äldre menar allvar med sitt tal om solidaritet, när de först uppmanas ta hand om en främmande grabb och låta honom bli en av dem för att sedan få höra att kamraten, som de vuxit samman med, skall ut ur landet, hur rädd han är för att skickas till ett land, där vi alla anser att skräckvälde råder. Inte kan man vänta sig att ungdomar efter sådana erfarenheter skall vara villiga ställa upp när samhället ber dem delta i solidaritetsarbete.”

Den snabbare behandling av flyktingärenden som utlovats kommer inte att förändra situationen när det gäller alla ”gamla” ärenden, utan vi kommer att få uppleva fler grupper av ungdomar som med desperata medel försöker få myndigheterna att ta större hänsyn.

Jag vill nu fråga invandrarministern:

Är invandrarministern beredd att genom något slags generös amnesti eller på annat sätt medverka till att barn som vistas länge i landet får stanna kvar?

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.36.

Prot. 1986/87:25
13 november 1986

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Olof Marcusson